

EDITORIAL

Historia d'Espanya

La **Conselleria d'Educació** ha presentat de nou una cridanera iniciativa; la llegiem en forma de titulars en la premsa del dia 1 d'abril: l'any que ve els alumnes valencians de la ESO podran estudiar com a matèria optativa **Historia d'Espanya**.

Això està bé. Ja feia falta que els alumnes valencians conegueren en profunditat l'Historia que nos ha portat al lloc en el que nos trobem. Per que no s'enten la **Historia de Valencia** sense la d'Espanya, com no s'enten l'Historia d'Espanya sense la d'Europa. Estarà bé que coneguen com, abans de conformar-se Espanya, el poble Valencià era prosper i orgullós, com els valencians hem segut sempre **lleals** ad eixa Espanya des de la seua configuració, com forem lleals quan les decisions preses en la **Cort de Madrid** arruinaren la nostra economia, com ara en l'expulsió dels morics; com seguim sent lleals durant la **Guerra de Successió** (ya que els maulets no pretenien cap classe d'independència, sino una configuració del país manco centralista). Forem lleals després d'eixa guerra a pesar de que l'ignominios **Decret de Nova Planta** era motiu suficient per a generar una rancor insuperable. Lluitarem llealment en la **Guerra del Francès**, la major part del temps fora de la terra valenciana, participant en la defensa d'uns altres territoris. Contribuirem en generositat al sosteniment econòmic d'Espanya a base d'iniciativa, espena i treball, molt de treball.

Sempre hem segut lleals ad eixa Espanya que, **com a recompensa**, durant tres segles nos ha somes a un incansable procés despersonalisador, començant per la **llengua valenciana**, desplaçada per llei per la castellana; com a recompensa actualment se'n fot del nostre **Estatut d'Autonomia** ignorant continuament el valencià quan se parla de les llengües oficials (¿a on està el ISBN per als llibres escrits en valencià?); com a recompensa utilisa la nostra llengua i la nostra identitat com a moneda de canvi en els pactes en els nacionalistes catalans; com a recompensa interve en decisions urbanístiques municipals, com ha fet en el cas del **Cabanyal**, intromissió sense precedents en el període democràtic (i en açò no estem dient que nos agrada el projecte de **Rita**); com a recompensa nos relega a l'últim lloc quan de grans infraestructures es tracta, com passà en l'autovia a Madrid i passa ara en el tren **AVE**; com a recompensa nos nega l'aigua (quan abans li vingue molt bé que molts dels pantans foren pagats en diners dels regants valencians); com a recompensa, encara hui, casi trenta anys després del **Estat de les Autonomies**, nos seguix tractant de "**levantinos**"; com a recompensa, en suma, nos reserva un lloc de convidats de pedra en qualsevol projecte de

futur d'esta Espanya que nos arrossega, no sabem a on, sense donar-nos l'oportunitat de decidir.

¿I per a què servix l'estudi de l'Historia si no es per a dependre d'ella? Si alguna cosa nos ensenya es que, des de que existix Espanya, mentres el poble valencià ha segut **sentimentalment** lleal a una idea, les seues classes dirigents nomes han segut **interessadament** lleals a qui tinguera el poder en la **Cort** per a assegurar els seus privilegis. Fet que ha acabat produint una classe dirigent terriblement **provinciana**, d'un sucursalisme aborronador, que en el fondo es la responsable de les "recompenses" que hem rebut sempre.

Per supòst, un estudi **imparcial** de l'Historia nos mostra que no tot ha segut roïn. Moltes coses bones ha tret Valencia d'eixe vincul en Espanya. El problema es que, coneixent als nostres dirigents, segur que la nova assignatura precisament nomes contarà estes bondats (com s'ha fet sempre fins ara), **ignorant** els agravis mencionats abans, perquè tenen tan interiorisat el servilisme que nomes son feliços contagiant el seu complex d'inferioritat a tots els valencians.

Tristament eixa actitud abarca a practicamente tota la **classe política** valenciana, de dretes o esquerres, espanyolista o catalanista, igual te, perquè tots han demostrat sempre estar mes preocupats de servir als interessos dels seus amos forasters que d'atendre a les necessitats dels valencians. Les baralles polítiques en **Valencia** no son mes que un reso de les baralles pel poder en **Madrid**, i nomes se mostren reivindicatiu quan això servix ad eixes baralles. La falsetat d'eixe esperit reivindicatiu se mostrà quan s'oblidaren d'ell a l'hora de pactar la renovació del **Estatut d'Autonomia**.

D'esta manera podem vore en esta proposta educativa de la **Conselleria** una mes de les innumerables ocurrences en les que el govern valencià utilisa les institucions públiques en eixa campanya electoral permanent en la que viu immers, campanya que te com a objectiu desgastar al govern central (¿**Zapatero** està trencant Espanya!: classes d'Historia al **canto**) posant els recursos valencians al servici del seu líder en Madrid. Motivacions que tambe se poden endevinar en aquella decisió de donar en angles l'assignatura de **Educació per a la Ciutadania**. I mentres tant, els resultats acadèmics dels estudiants valencians están entre els pitjors, perquè els responsables estan manco preocupats en resoldre els problemes de l'educació (com de la sanitat, com de la justícia, com de...), que en inventar-se noves propostes per a continuar les seues baralles pel poder, alhora que despersonalisen cada dia un poquet mes al poble valencià.

LA CITA

El poble mai renuncia a les seues llibertats sino baix l'engany d'una il·lusió.

Edmund Burke

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **HISTORIA D'ESPANYA**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- PATRIMONI VALENCIÀ: LA GLORIA DEL BARROC: **IGLESIA DE SANT MARTI BISBE I SANT ANTONI ABAT**
- 3
• FRUITES, VERDURES I HORTALICES (XLI): **PARLEM DE TOMATES O TOMAQUES (i II)**
- **CARTA A UNA AMIGA**
- SEMBLANÇA: **MARIVI FERRANDIS I OLMOS**
- 4
• PASSATEMPS
- RONDALLA: **LA CASA DELS ESPILLS**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, pero no de divisió, entre nosatres.

AVIS

Quan arriba maig solem somiar que repartim montonades d'exemplars del *Rogle* en la plaça i la gent nos rodeja impacient per llegir-lo, com rodeja a la Mare de Deu el dia del Trasllet. Després despertem i recordem que tenim uns llectors que fan fotocopies per a repartir entre amics i coneguts, que es com si nosatres mateixa les repartirem. L'emoció no es la mateixa, pero la nostra gratitud, si.

ACTIVITATS CULTURALS MAIG DE 2010

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Cardona Vives

C/ En mig, 23-9^a-27^a. 12001 Castello
Tel. i Fax: 964 20 04 68
www.cardonavives.com

GCITS (Grup Cultural Il·licita "Tonico Sansano")

C/ José Santos Orts, 4 - baix. 03204 Elig
www.galeon.com/grupculturalillicita
Tel-fax: 966 67 55 70

IEV (Institut d'Estudis Valencians)

info@inev.org
www.inev.org

PJV (Plataforma Jovenil Valencianista)

info@pjvalencianista.org
www.pjvalencianista.org

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)

C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

Rogle: Vore quadro a banda en esta pagina

7 Maig (divendres) 20:30 h. Basilica de la Mare de Deu, Valencia C.

MISSA FUNERAL a Marivi Ferrandis

+Info: LRP

7, 14, 21 i 28 Maig (divendres) 19:00 h. Aules de l'edifici Hucha-Bancaixa (C/ d'En mig, cantó en el C/ Colón)

CURS: "Pinzellades d'Historia valenciana"

Matricula oberta.

+Info: **Cardona Vives**.

• Relació de les sessions:

7 Maig (div): **Agusti Zacarés**: "Arqueologia valenciana: excavacions, tècniques i exemples".

14 Maig (div): **Miquel Martí**: "L'orige greco-romà de la ciutat de València". "L'època visigoda en l'història valenciana".

21 Maig (div): **Daniel Sala**: "El Tribunal de les Aigües de la Vega de València".

28 Maig (div): **Francesc Roca**: "Fra Gilabert Jofre i el primer hospital-manicomi del món".

11 Maig (dimarts) 18:45 h. Seu del CES. C/ Barcelonina, 3. Valencia C.

CONFERENCIA: **Jorge Manuel Rodríguez**: "El Llançol Sant".

Confirmar assistència.

+Info: **Rogle**

18 Maig (dimarts) 19:30 h. La Llar. Avd. Menéndez Pelayo, 10-12, Alfafar

CONFERENCIA: "La necessitat de la pervivència de la llengua valenciana com a signe identitari".

+Info: **IEV, PJV**

Del **17 al 21 Maig**

Seu de la Real Academia de Cultura Valenciana.

SEMANA DEL LLIBRE VALENCIÀ

Conferències, novetats editorials i molt més.

+Info: **RACV**

30 Maig (dumenge) 12:00 h. Aula Magna de l'Universitat Miguel Hernández. Elig.

XXX PALMES DORADES: Acte d'entrega d'estes distincions a **Vicent L. Simó Santonja**, **Manuel Soler Bahilo** (a títol postum) i **Agusti Zacarés Romaguera**.

La **PJV** i **ARV** fleten un autobús per a acudir a l'acte. (Reserva de places: contactar en la **PJV**)

+Info: **GCITS**

Rogle en Internet

www.rogleconstantillombart.com,
www.cardonavives.com, www.enkara.org i
www.pjvalencianista.org

PATRIMONI VALENCIÀ LA GLORIA DEL BARROC

IGLESIA DE SANT MARTI BISBE I SANT ANTONI ABAT

La **Iglesia de Sant Martí Bisbe i Sant Antoni Abat (Monument Històric Artístic Nacional)** des de 1983), situada en el carrer Sant Vicent Martir, 2, del Cap i Casal, es la seu que, dins de l'itinerari expositiu "**La Gloria del Barroc**", està dedicada a l'escultura i l'orfebreria valenciana des de l'Edat Mija fins el segle XX. En l'intervenció dels restauradors s'ha conseguit que les seues columnes, finestres, arcs i presbiteri hagen recuperat els dorats i estucs originals, i que les pintures al fresc dels seus murs, dedicades a la vida de Sant Martí i Sant Antoni Abat, lluixquen de nou tal com les conceberen els seus autors.

Construïda sobre una de les antigues mesquites musulmanes, fon una de les primeres parroquies cristianes que s'edificaren en la ciutat finalitzada la conquesta per **Jaime I**. Arquitectònicament es respectà l'estructura constructiva de la mesquita i únicament se transformà l'interior per a la practica del cult cristià. Posteriorment, entre 1372 i 1401, se derrocà l'antiga nau i s'alçà una nova construcció d'estil **gotic**, la qual es concep en una nau única en sis trams, capelles entre els contraforts, volta de creuer en nervadures, capçalera poligonal, tot distribuït sobre una planta de dimensions trapezoidals, puix hague d'adaptar-se a l'espai existent entre els carrers circumdants.

A mijans del segle XVIII (1735-1753) **Francesc Vergara** realitzà una modificació total de l'interior de la nau, ara en l'estil **barroc** imperant en el moment. L'actual configuració i les seues portades, se corresponen ad esta època i reforma. La nau única es decorà en setze grans columnes d'estil corinti adossades que separen les capelles laterals, les quals s'obrin a la nau central per mig d'arcs de mig punt. Les columnes se recolzen damunt de soculs alts, de jaspi vert en vetes roges i peu de color negre. La part superior del temple la recorre un fris decorat en imatges dels apòstols. Per damunt, la volta, inspirada en el Panteo de Roma, està formada per 164 cassetons en molures i relleus escultòrics que representen les diferents etapes celestials del transit a la

Gloria. Esta representació escultòrica es coneguda precisament com "**la Gloria**".

Als peus del temple, damunt de la portada principal, l'ocul circular primitiu fon cobert i en el seu lloc s'obri a l'exterior una finestra flanquejada per dos estatuets: **Sant Josep en el Jesu-set** i **Sant Joaquim**, les dos escolpides per Ignaci Vergara.

Ya en l'exterior, la frontera principal, que recau al carrer Sant Vicent, presenta dalt de la porta d'acces una capelleta atribuïda a **Ignaci Vergara** i en ella se troba el grup escultòric conegut popularment com el "**Cavallet de Sant Martí**", que representa al soldat Martí, partint la seua capa per a compartir-la en un pobre, realitzat en bronze, en 1494, per **Pieter de Bèckere**, escultor de la ciutat de

Bruselles. A l'any següent, esta obra mestra de l'escultura renaixentista, fon donada per **Vicent Penyarroja** a la ciutat de **València**. L'iglesia conta a mes en dos interessants portades laterals, del segle XVIII, situades als peus de l'edifici.

La **Capella de la Comunió**, anexas a l'iglesia pel seu costat nord, recau a la plaça del mateix nom; te porta d'acces independent, que fon realitzada per **Gaspar Matutano** entre 1669 a 1674; presenta una planta rectangular, en una única nau en dos trams coberta en volta de cano. Les parets interiors de la capella les recorre un socul fet de taulellets de ceràmica valenciana.

La **torre campanar**, que fa 38,40 m d'alçaria, de planta quadrada, la conformen tres cossos: el primer, llis, fins l'altura de la frontera, en el segon s'obri un va, i l'últim es el cos de campanes. Esta coronat per quatre pinaculs disposats en els quatre anguls.

Adossada al mur del campanar, en el lateral nord que recau a la plaça de la Comunió, hi ha una **font** realitzada en marbre roig i decorada en una incrustació, feta en marbre blanc, que representa la mitra i el bacul de Sant Martí Bisbe. Esta font se pot dir que es d'època recent, i pocs valencians hauran passat sent chiquets pel seu costat sense abocar-se al chorret per a beure ajudats per la seua mare.

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527
46002 València ciutat

Telefon: 617 030 370
rogle@rogleconstantillombart.com

Parlem de tomates o tomaques (i II)

Com se dia en la col·laboració anterior, per ser el seu consum quantios i relativament fàcil la seua producció, puix que la tomaquera s'adapta a qualsevol terreny que li proporcione un poc d'aigua i les temperatures no baixen de zero graus, la tomata comuna es utilitzada principalment per a la **indústria conservera**, a pesar de que no proporciona grans rendiments comercials als productors.

Una altra cosa és la tomata cultivada en **hivernàculs** de plàstic, localitzats en les províncies de **Murcia, Almeria i Màlaga**, produïda casi que en exclusiva de cara a l'exportació als països europeus. S'han conseguit varietats resistents a viages llargs, que es mantenen fermes fins a 15 dies i en bon aspecte de cara al consumidor. Per supòst, estes tomates no tenen res que vore, en quant a gust i qualitat, en les valencianes; tampoc en el seu aspecte, puix que són chicotetes, d'uns 4 a 6 cm. Per una altra banda, són molt comercials i obtenen igualment una demanda prou constant i un preu competitiu. Dins de les diferents varietats, podríem subdividir-les en "enregatades o assolcades" i "lisses"; entre unes i altres, les més conegudes són: "**Marmande**", "**Muchamiel**", "**Ballon rouge**", "**Red kaki**", "**Marglobe**", "**Monneymaker**", "**Pyros**", com també les procedents de **Canaries** "**All round moss**", "**Stonnors**"...

En els darrers anys, després de molts experiments, s'han conseguit noves varietats comercials de tamany mitjà o menut, les "**Embrancades**", aixina com les més chicotetes encara, les famoses "**Cherry**". En Europa també hi ha grans productors com són: **Italia**, a on tenen una varietat allargada especialment dedicada a l'indústria conservera, **França, Holanda, Bèlgica, Grècia**...

Consumida en cru oferix un escàs **valor alimentici** degut a que l'aigua ocupa la major part del seu pes. La seua composició és: aigua el 93%; substàncies proteíniques, un 1%; matèries greixoses, 0,20%; sucres, 3,50%; matèries no nitrogenades, 0,50%; cel·lulosa, 0,80% i cendra, 0,60%. Des del punt de vista dietètic, la tomata aporta una discreta quantitat de vitamina A i C.

SEMBLANÇA

M^aA.M.C.

Marivi Ferrandis i Olmos

De nou la vida nos commou i nos posa a prova davant de la seua fragilitat, puix, encara no nos hem recuperat del recent obit de **Manolo Soler**, anima de **ARV**, quan novament nos vem privats d'una altra gran persona i companyera, destacada valencianista, i també col·laboradora del Rogle.

Marivi Ferrandis Olmos, persona oberta i entranyable, valencianista en molts anys de treball a l'esquena a pesar de la seua joventut, nos va deixar el passat 5 d'abril. Naixcua en la localitat de **Ma-**

ssanassa en 1959, estudià en la **Universitat de València**, a on se va llicenciar en **Geografia i Història**, després d'haver-se diplomada en **Magisteri. Lo Rat Penat** es l'entitat en la qual, des de ben jove, iniciaria el seu treball i compromís valencianista, arribant a **vicesecretaria i presidenta** de la secció de **Cursos de Llengua Valenciana**; cursos en els quals, durant anys, els alumnes pogueren fruit del seu mestrage.

Además d'ocupar diferents carrecs institucionals, la seua producció bibliogràfica es molt important i prova d'aço son els guardons rebuts en els **Jocs Florals** de la Ciutat i Regne de València i en els de la **Vila de Paterna**. L'últim dels reconeiximents que va rebre fon el guardo **Josep Mª Guinot** a les Lletres Valencianes en l'edició XI dels premis **Fadri-Cardona Vives**. Algunes de les seues obres són *La ceràmica de Paterna durant la baixa edat mitjana* (1993), *El Palau de la Generalitat* (1994), *La decadència valenciana: història i llengua* (1993), *Els Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València* (1997) i *9 d'Octubre. Dia nacional valencià* (1997).

CARTA A UNA AMIGA

A una amiga:

Esta carta que t'escric no necessita del correu ordinari, perquè tal i com van prenent forma les lletres i afloren en elles els sentiments, se que van arribant a tu, ad eixe lloc gojos en el que sense dubte estas i que de totes totes te mereixes.

La nostra amistat, la nostra llarga convivència, els tants i tants moments compartits, des de lo personal, des de la nostra militància en el valencianisme, només son nostres i queden en el present de la memòria de qui encara queda aci per a seguir donant testimoni de tot lo que fores capaç de propondre't, i sobre tot de conseguir.

Nomes vullc parlar d'eixa vida plena de la qual, fins als últims mesos de la teua existència, fees gala; i es que podies estar complaguda puix per alla per a on anaves **nomes tenies que amics**, i no ben pocs; només els que no han sabut valorar-te ni apreciar la teua sempre permanent predisposició a l'ajuda, al consell o a ser compliç dels seus sentiments, només ells possiblement puguen ser capaços de no reconeixer tot lo que valies com a persona, tot el teu humanisme, tota la teua sapiència.

Els que hem estat junt a tu, els que hem begut del teu saber, els que nos enorgullim d'haver-te dit mestra, nos ompli de tristor no poder gojar de la teua presència, del teu -casi constant- optimisme, de la teua enlluernadora personalitat, de les teues observacions, dels teus consells, de la teua fidelitat. Molts sabem de les teues renunciades a una vida més còmoda, i segur que més plaentera, en haver volgut ser conseqüent en les teues idees i no admetre claudicacions remunerades; i sabem que la teua dedicació ha estat sempre orientada cap ad eixes idees que feyen més valencianes la nostra història, la nostra llengua i la nostra cultura, eixes que, compartides i transmiseses, son testimoni de tants projectes i tantes realitats com han generat.

Has sabut ser mare, has sabut ser **esposa**, has sabut ser **filla i germana**, has sabut estar sempre ahi per als mes teus, per als amics, per als coneguts, per a qui ha recorregut a demanar-te un favor, una ajuda, un consell... i no se si tots hem estat ahi, o hem sabut estar, quan tu mes nos has necessitat. Confiam en que el teu traspas només haja segut una cosa teua, només en eixe cas assumirem en respecte la teua decisió.

En tu hem perdut a l'amiga, alguns a la **confident**, tots a un **esperit dolç** alhora que **batallador i cobejador** que hem de prendre com exemple els qui quedem, i per tu, per la teua memòria estem obligats a haver de fer un poquet més en sentir-nos en el deure de distribuir-nos tantes coses com tu feyes. A tots nos complaura poder fer un poquet més de labor en eixe projecte de fer més lliure al poble valencià; de fer-lo més conscient de les seues capacitats i possibilitats, de contribuir en un projecte que eleve la seua autoestima a base del coneixement de l'història pròpia, eixa de la qual tu has segut mestra i que tan compromesament ensenyaves.

Hui només nos queda l'esperança, als qui t'hem volgut, de que no hi haja patiment al teu entorn, i que alla a on te trobes, segur que en eixe Cel i Gloria promesos, fruiques de la pau i del descans, lliure de qualsevol sofriment, i que nos permetes, en un poc d'egoisme tal volta, recórrer a tu per a que nos seguixques contemplant des de l'amistat i nos ajudes a seguir en un camí que fa molt començarem junts.

Marivi, te volem.

Juli Moreno

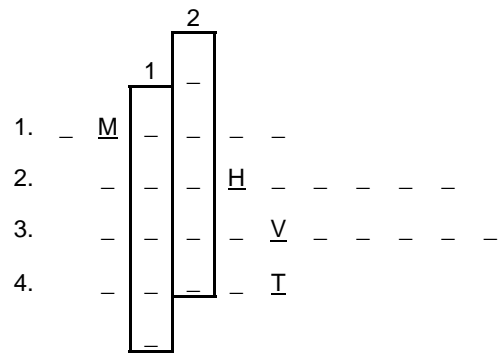
Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Brut, oixós.
2. Se diu de la persona mustia, massa debil de forces o d'anim.
3. Dificil, embolicat; que se pot entendre en dificultat.
4. Se diu de la persona que assistix a una aula, sense estar matriculada com a alumna.

La solucio a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS:

1. Mestre o oficial que fa panys, forrellats, reixes i uns atres objectes de ferro.
2. Substancia dolça, blanca, cristallisada en grans menuts, que s'obte de la canya dolça, de la remolacha i d'uns atres vegetals.

RONDALLA

MªA.M.C.

La casa dels espills

Se conta que fa molt de temps, en un chicotet i llunta poblet situat entre montanyes, hi havia una casa que se trobava abandonada. Un dia, un gosset que passava per alli i que no trobava a on amagar-se dels raigs del sol, que caïen en tota la seua plenitud, en vore un forat en una de les portes de la casa, no s'ho va pensar i se colà dins.

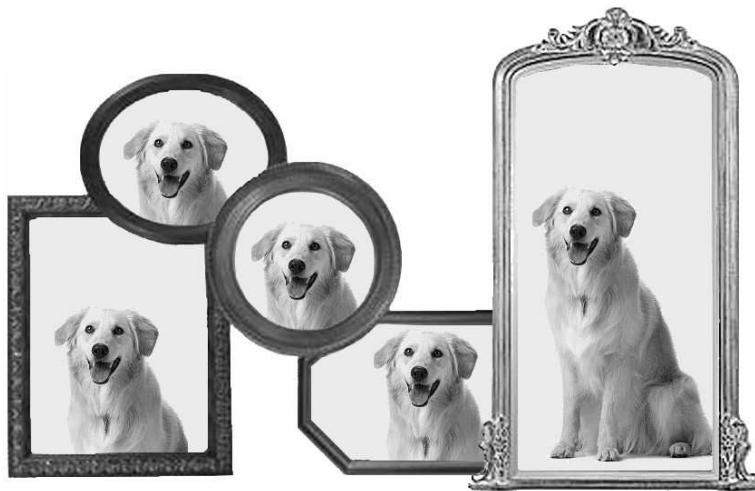
El gosset quan entrà va vore que al mig d'una especie de sala hi havia una escala feta de fusta que se trobava desvencillada, molt espayet comencà a pujar per ella i quan arribà al final de la mateixa se pegà de morros en una porta que estava mig oberta, a poc a poc aguaità el cap dins de l'habitacio i per a la seua sorpresa se donà conte que alli hi havia un mon-

to de gossets que com ell, fixament l'estaven observant. El gosset començà a menejar la coa i a alçar les orelletes poquet a poquet. Els gossets feren com ell. Posteriorment va somriure i va lladrar alegrement a un d'ells. Sorpres, al vore que igualment tots els gossets tambe li somreien i lladraven, quan ixque de l'habitacio pensà: ¡Quin lloc tan agradable! vaig a vindre mes a sovint a visitar-lo.

Temps despres, un atre gosset galliponter entrà en el mateix lloc i se trobà de nassos en la mateixa habitacio. Pero a diferencia del primer, este, en vore als atres gossos del quarto, se va sentir amenaçat ya que l'estaven mirant d'una manera agressiva. Posteriorment comencà a grunyir i va vore com els gossets li grunyien ad ell tambe. Quan este ixque de l'habitacio pensà: ¡Este lloc es horroros! Mai mes tornare ad ell.

En la frontera de dita casa se trobava un vell rotul que dia: "La casa dels espills".

(No eres responsable de la cara que tens, eres responsable de la cara que poses...)

Versio en valencià d'un conte tret de www.lacoctelera.net

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)	ment del temps, les seues parts components.	Galliponter/ vagabunt/ vagari: Es diu d'aquell que va errant, sense desti ni orientacio concrets.
Agressiva/ violenta: Se diu de la persona o animal que actua en agressivitat.	Espill/ lluna: Superficie lluenta i generalment plana feta d'una placa de vidre i recoberta per la part de darrere de mercuri, acer o un atre material que reflexa els objectes.	Grunyir: Emetre la seua veu alguns animals per a amenaçar.
Coa/ rabo: Extremitat posterior de l'espinac en alguns animals.	Frontera/ portada/ frontis: Part exterior d'un edifici.	Lladrar/ bubar: Veu dels gossos. Pegar lladrits.
Desvencillada/ estropejada/ deteriorada/ despentolada: Es diu de qualsevol cosa que te desunides o afluixades, per efecte del seu us o per deteriora-		Raig/ llamp: Llinea de llum que procedix d'un cos que l'emet.

Solucio: 1. IMMUNT 2. CACHOCHES 3. ENREVESSAT 4. OYENT. Verticals: 1. MANYÀ 2. SUCRE

I RECORDA...La nostra primera paraula es **manyà**. **Manyaneria** es l'ofici del mayà, tambe es el taller a on se fabriquen instruments de ferro: panys, claus, etc.
La segona paraula es **sucrer**. La **sucrera** es el recipient utilisat per a contindre el sucre i servir-lo en la taula. El **sucrer** es la persona que fabrica o ven sucre, dolços o llepolies. Una **sucreria** es l'establiment a on els sucres elaboren i venen els dolços. **Ensucrar** es cobrir o banyar en sucre; afegir sucre ad alguna cosa per a fer-la mes dolça. Una beguda o aliment que conté sucre se diu que està **ensucrat/ada**.